

Гавловський Владислав Данилович,
*провідний науковий співробітник
Міжвідомчого науково-дослідного центру з
проблем боротьби з організованою
злочинністю при Раді національної безпеки і
оборони України, кандидат юридичних
наук, старший науковий співробітник*

КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ДЛЯ ВІДБОРУ КАНДИДАТІВ НА СЛУЖБУ

Проблема відбору кандидатів на службу стає надзвичайно важливою. Практика показує, що під час прийому на роботу певна частина громадян викривляють свої анкетні дані з метою приховування негативних сторін автобіографії, коли кандидат на службу надавав документи, що характеризують його з кращого боку, тоді як він неодноразово прогулював роботу, здійснював на виробництві крадіжки, підробки документації та навіть відбував раніше покарання за вчинення злочину. Тому помилки під час відбору повинні зводитися до мінімуму.

Для вирішення цього завдання традиційні методи відбору виявляються малоефективними. Потреба в удосконаленні процедури відбору може бути вирішена пошуком нових, більш ефективних методів, одним з яких є метод психофізіологічної діагностики з використанням поліграфа - детектора брехні.

Зарубіжний досвід застосування поліграфа в поєднанні з процедурою психодіагностики під час відбору кандидатів на службу свідчить про його позитивні результати, високу ефективність і надійність, зокрема для виявлення кандидатів із високим ступенем ризику, наприклад зі злочинним минулим. При цьому достовірність оцінки надійності співробітників коливається від 80 % до 100 % [1].

У США вже з 1950-х років поліграф застосовувався як технічний засіб для відбору кадрів. Є види діяльності, де перевірка кандидата на службу обов'язкова (поліція, ФБР, підприємства, що виробляють наркотичні засоби, алмазна або золотодобувна промисловість тощо).

У процесі становлення масових перевірок у США ідеологія цього напрямку суттєво змінювалася. У 1985 р. значного суспільного резонансу набули помилки, допущені під час проведення поліграфних перевірок. Це зумовило прийняття відповідного закону, що істотно обмежував використання поліграфа в державних установах і практично повну його заборону в недержавних структурах. Водночас збільшення кількості розкрадань у приватному секторі майже вдвічі змусило уряд у 1988 р. дозволити використання поліграфа в приватних фірмах.

Відбувається постійне вдосконалення методики проведення досліджень із застосуванням поліграфа, який теж вдосконалюється. Так, розроблений інженерами Саратовського держуніверситету пристрій може функціонувати в умовах, дистанційної ідентифікації. Тобто задіяти прилад можна без згоди та інформування людини, що не дозволяє в силу своїх функціональних особливостей стандартний детектор брехні. Що стосується точності методики аналізу невербальних ознак під час перевірки на безконтактному детекторі брехні, то система застосовувалася в 150 судових експертизах, де показаний стовідсотковий результат, якщо спиратися на дані паралельно проведеного розслідування оперативними співробітниками та досліджень на звичайному поліграфі [2].

Поліграф не є панацеєю на всі випадки життя. Але його використання в комплексі з різними психодіагностичними методами в багато разів збільшує ефективність підбору й розстановки кадрів.

На нашу думку, робота з відбору кадрів буде більш ефективною в разі комплексного використання поліграфа та інформації про кандидата, що перебуває в мережі Інтернет, особливо соціальних мережах.

Чим активніше людина користується благами віртуального простору, тим більше інформації про неї та її життя зберігається в мережі Інтернет. Адже кожен акаунт у соціальних мережах - це сховище персональних даних. Цю інформацію досить давно використовують у своїй роботі співробітники правоохоронних органів, роботодавці, маркетологи, злочинці та ін. Раніше ми розглядали методи й інструменти зі збирання та аналізу цих даних [3]. Тобто коли кандидат є користувачем мережі Інтернет, то отримати про

нього інформацію не є складним завданням для спеціаліста. Також завдяки використанню соціальних мереж можна отримати інформацію про тих користувачів мережі Інтернет, які в них не зареєстровані, використовуючи «тіньові профілі».

На сьогодні розроблено програму, що здатна «прорахувати» риси особистості та характеру користувача, орієнтуючись на «лайки», залишені ним у соціальних мережах. Як стверджують розробники, новий алгоритм робить це набагато точніше, ніж живі люди.

Програмі достатньо було всього десять «лайків», щоб більш точно оцінити особистість, ніж ту, яку давали колеги по роботі; 70 «лайків» - щоб перевищити показники друзів і 150 - родичів. Було проаналізовано історії «лайків» понад 87 тис. користувачів.

Зазначена програма здатна на підставі «лаків», поставлених під постами, практично безпомилково визначати такі характеристики, як вік, расову приналежність, сексуальну орієнтацію, коефіцієнт інтелекту користувачів соціальної мережі, а також ідентифікувати користувачів за п'ятьма критеріями, які використовують західні психологи для дослідження моделі особистості людини: доброзичливість, відкритість, сумлінність, емоційна стабільність, екстраверсія.

Таким чином, комплексне використання результатів останніх досліджень у галузі застосування поліграфного опитування та використання інформації соціальних мереж буде високоефективним засобом вивчення особистості потенційних кандидатів на службу.

Список використаних джерел

1. Преимущества использования полиграфа при приеме на работу [Электронный ресурс]. - Режим доступа : http://www.psj.ru/saver_magazins/detail.php?ID=75290.

2. У Саратові розроблений і успішно протестований безконтактний детектор брехні [Електронний ресурс]. - Режим доступу :

<http://www.3dnews.ru/tags/%D0%B4%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%20%D0%BB%D0%B6%D0%B8>.

3. Гавловський В. Д. До питання несанкціонованого збору та систематизації персональних даних користувачів через соціальні мережі / В. Д. Гавловський // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією. - 2011. - № 2-3 (25-26). - С. 312-320.

4. Портрет, нарисований лайками [Електронний ресурс]. - Режим доступа

http://www.gazeta.ru/science/2013/03/12_a_5052569.shtml.

Шапочка Сергій Володимирович,
начальник відділу Міжвідомчого
науково-дослідного центру з проблем
боротьби з організованою злочинністю
при Раді національної безпеки і оборони
України

ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Бажання, потреба, необхідність людини отримати інформацію, правдиві відповіді на питання, що турбують, були цікавими завжди, а оцінка результатів залежала від власної інтуїції та здатності скористатися нею. З плином часу системи оцінювання рівня правдивості наданих відповідей, отриманої інформації стали автоматизованими.

Нікого не дивує використання комп'ютерно-телекомунікаційної техніки в усіх сферах життя. А поліграф (детектор брехні) як технічний засіб, що використовується під час проведення інструментальних психофізіологічних досліджень для синхронної реєстрації параметрів дихання, серцево-судинної активності, електричного опору шкіри, а також, за наявності необхідності та можливості, інших фізіологічних параметрів з подальшим представленням результатів реєстрації цих параметрів у аналоговому або цифровому вигляді, призначеному для оцінки достовірності повідомленої інформації, дещо незвичний для слов'янського менталітету. Оскільки ми здебільшого звикли довіряти людям, а не приладам.